

רע"פ 8971/15 - כל בו חצי חנינם בע"מ, מר יוסף אנטר, מר גלעד ז'אק, חברת ג.מ. נתיבי עפר בע"מ, מר גולן עוזרי נגד מדינת ישראל-המשרד לאיכות הסביבה

בבית המשפט העליון

רע"פ 8971/15

לפני:
המבקשים:
1. כל בו חצי חנינם בע"מ
2. מר יוסף אנטר
3. מר גלעד ז'אק
4. חברת ג.מ. נתיבי עפר בע"מ
5. מר גולן עוזרי

נגד

המשיבה:
מדינת ישראל- המשרד לאיכות הסביבה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 10.11.2015, בע"פ 12288-04-15, שניתן על ידי כב' השופטים י' שפסר; צ' דותן; וד"ר ש' בורנשטיין

בשם המבקשים: עו"ד ליאור דגן; עו"ד סיון לב

בשם המשיבה: עו"ד דמתי-שגיא

החלטה

עמוד 1

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים י' שפסר; צ' דותן; וד"ר ש' בורנשטיין), בע"פ 10.11.2015, 12288-04-15, בגדרו התקבל באופן חלקי ערעורם של המבקשים על גזר דינו של בית משפט השלום בראשון לציון (כב' השופט א' הימן - סג"נ), בת"פ 29682-08-12, מיום 28.9.2014.

רקע והליכים קודמים

2. מעובדות כתב האישום, אשר הוגש נגד המבקשים, עולה כי ביום 19.2.2006, התקשרה חברת "קופר-לי חברה להשקעות ועסקים בע"מ" (להלן: "קופר-לי"), אשר בשליטת מר צבי קופר-לי, בחוזה עם עיריית הוד השרון. במסגרת החוזה בין השניים, לקחה על עצמה קופר-לי לבצע, בין בעצמה ובין באמצעות אחרים, עבודות פיתוח תשתיות בשטח הסמוך לרחוב הרקון וכביש 402 בהוד השרון (להלן: "הפרויקט"), אזור אשר נמצא בסמוך לנחל קנה. החברה "כל בו חצי חינם בע"מ" (להלן: המבקשת 1), אשר נשלטת אף היא על ידי מר צבי קופר-לי, פיקחה על ביצוע הפרויקט וניהלה אותו, באמצעות בעלי תפקידים שונים, וביניהם המבקשים 2-5:

(-) יוסף אנטר (להלן: המבקש 2), מהנדס במקצועו, אשר היה אחראי, מטעם המבקשת 1, על עבודות הבינוי והפיתוח שבוצעו בפרויקט.

(-) גלעד ז'אק (להלן: המבקש 3), מהנדס במקצועו, שימש כמנהל ביצוע בפרויקט, מטעם המבקשת 1. המבקש 2 היה מנהלו הישיר של המבקש 3.

(-) החברה "ג.מ. נתיבי עפר בע"מ" (להלן: המבקשת 4), הינה חברה המבצעת עבודות פיתוח, והיא נשכרה על ידי המבקשת 1 לצורך סיוע בניהול הפרויקט.

(-) גולן עוזרי (להלן: המבקש 5), הינו בעליה ומנהלה של המבקשת 4, ושימש, במועדים הרלוונטיים, כמנהל פיתוח בפרויקט.

נמסר בכתב האישום, כי בשטח הפרויקט עברו צינורות שהונחו על ידי חברת "מקורות" וקווי סניקה, עובדה אשר היתה ידועה למבקשים. לפי כתב האישום, המבקשים לא קיבלו היתר או אישור מעיריית הוד השרון לחפור בשטח הפרויקט, ואף לא פנו בבקשה לקבלת היתר כאמור. במהלך ביצוע הפרויקט, במועד אשר אינו ידוע למשיבה, איתרו המבקשים 2, 3 ו-5, אזור שבו יותקנו ספסלי ישיבה, ובהמשך, סומנו, על ידי המבקשים 3 ו-5, הנקודות בהן יבוצעו קידוחים לצורך ביסוס הספסלים (להלן: הקידוחים).

בהמשך, כפי שמתארת המאשימה בכתב האישום, ביום 6.1.2009, בעת סיור שערך מר דוד קופל, המפקח מטעם העירייה על הפרויקט (להלן: המפקח), ביחד עם המבקש 5, ראה המפקח כי בשטח הפרויקט מתבצעים קידוחים. המבקש 5 מסר למפקח, כי בשטח הפרויקט מתוכננים קידוחים לצורך ביסוס ספסלים, בעומק של 4 מטרים. למשמע הדברים, הורה המפקח למבקשים להפסיק את עבודות הקידוח בשטח הסמוך לטיילת נחל קנה. המפקח והמבקש 5 תיעדו את הסיור הנ"ל ביומני העבודה של הפרויקט, ובנוסף, ציין המפקח ביומן העבודה שלו, כי הוא הזהיר את המבקש 5 מפני קידוחים באזור הפרויקט, והוסיף כי במידה

עמוד 2

שהמבקש 5 מעוניין לבסס את הספסלים, יש לבצע זאת באמצעות "חלופת ביסוס רדודה", עד עומק של 1.5 מ'. ביום 14.1.2010, חרף הוראות המפקח, ועל אף שלא ניתן אישור או היתר לחפור במקום, בוצעו קידוחים בנקודות שסומנו על ידי המבקשים 3 ו-5, כמפורט לעיל. הקידוחים הללו נעשו באמצעות חברה "מ.ג. קידוחים", בנוכחותו של המבקש 3. סמוך לשעה 15:00 באותו היום, כתוצאה מאחד הקידוחים, נפגע קו סניקת ביוב, ועקב כך, החלו לזרום מקו הסניקה שפכים גולמיים, לתוך נחל קנה וזיהמו את מי הנחל.

על בסיס העובדות המתוארות לעיל, יוחסה למבקשים עבירה של זיהום מים, לפי סעיפים 20ב(א), 20ב(ב), ו-20כא(א) לחוק המים, התשי"ט-1959 (להלן: חוק המים); ועבירה של לכלוך רשות הרבים, לפי סעיפים 2 ו-13(ב) לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984 (להלן: חוק שמירת הניקיון). יצוין, כי למבקשים 2, 3 ו-5 יוחסה אחריות לעבירות אלו גם בהיותם נושאי משרה, במבקשות 1 ו-4 (זאת, בהתאם לסעיף 20כב לחוק המים, וסעיף 15 לחוק שמירת הניקיון, בהתאמה).

3. ביום 28.9.2014, ולאחר ניהול משפט הוכחות, הורשעו המבקשים בבית משפט השלום, בעבירות אשר יוחסו להם בכתב האישום. בהכרעת דינו, קבע בית משפט השלום ממצאים עובדתיים, כלהלן:

ראשית, בית משפט השלום קבע כי בהתאם לאמור בכתב האישום, קו הסניקה, שהוא למעשה צינור להובלת ביוב, נפגע כתוצאה מן הקידוחים שביצעו המבקשים. כתוצאה מהפגיעה, זרמו מקו הסניקה שפכים גולמיים, לתוך נחל קנה וזיהמו את מי הנחל.

שנית, נקבע כי המפקח מטעם הרשות המקומית הזהיר את המבקשים לבל יקדחו במקום, כיוון שהם עלולים לפגוע בקו הסניקה. המבקשים לא שעו לאזהרתו של המפקח וראו בכך כאמירות בלתי מחייבות.

שלישית, באשר לטענתם של המבקשים, לפיה הם התבססו, בקביעת מיקום הקידוחים, על מפת תכנית, המכונה "תכנית עדות" (AS MADE), קבע בית משפט השלום, כי "כל מפה בכל מקום שהוא לרבות תכנית עדות, מועדת לשני פגמים עיקריים: היותה בלתי מעודכנת, ואי התאמה בינה לבין המצב האמיתי בשטח [...] כל בר דעת גם אין הוא מהנדס מודע לשתי בעיות אלה בתכנית ומפה יהיה אשר יהיה כינויים". על כן, קבע בית משפט השלום, כי העובדה שהמבקשים הסתמכו על מפה בלבד, לצורך קביעת מיקום הקידוחים, וביצעו בפועל קידוחים בעומק של 4.5 מ', אינה יכולה להוות הגנה למעשיהם, ובפרט, שעה שהמבקשים היו מודעים לכך שבעומק הקרקע ישנם קווי תשתיות. על המבקשים היה לנקוט באמצעי זהירות שונים, לרבות מדידות על ידי מודד מוסמך, על מנת לקבוע את מיקומו של קו הסניקה, ואין די בהסתמכותם על מפה זו.

4. על בסיס קביעות עובדתיות אלו, הרשיע בית משפט השלום את המבקשים בעבירות אשר יוחסו להם בכתב האישום. בית משפט השלום דחה את טענתם של המבקשים, לפיה יש מקום להימנע מהרשעתם, וזאת, כיוון ש"מעשיהם בפגיעה בסביבה הם מעשים הפוגעים בחיים. פגיעה באיכות החיים היא פגיעה בחיים ממש ואין מדובר במעשה הפוגע אסטטית בלבד". בית משפט השלום קבע, כי אין מקום להימנע מהרשעתם של המבקשים, לאור חומרת מעשיהם; בשל סירובם העיקש לקחת אחריות על מעשיהם ולהביע חרטה; ולאור העובדה כי לא הוכח שתיגרם למבקשים פגיעה קונקרטיה כתוצאה מהרשעתם.

5. ביום 29.2.2015, ניתן גזר דינו של בית משפט השלום, ובמסגרתו הושתו על המבקשים קנסות בסכומים שונים (על המבקשת 1 - הושת קנס בסך 300,000 ₪; על המבקש 2 - קנס בסך 35,000 ₪; על המבקשים 3, ו-5 - קנס בסך 20,000 ₪ כל אחד; ועל המבקשת 4 - קנס בסך 200,000 ₪). בנוסף, הוטלו על המבקשים התחייבויות לבל יבצעו אחת מן העבירות בהן הורשעו, למשך שלוש שנים (על המבקשות 1, ו-4 הוטלו התחייבויות בסך 200,000 ₪; ועל המבקשים 2, 3 ו-5 הוטלו התחייבויות בסך 50,000 ₪, כל אחד).

6. המבקשים ערערו לבית המשפט המחוזי על פסק דינו של בית משפט השלום. בתחילה, השיגו המערערים על הכרעת הדין ועל גזר הדין, אך בהמשך, ולאור המלצת בית המשפט המחוזי, חזרו בהם המבקשים מן הערעור על הכרעת הדין, והודיעו כי הם ממקדים את הערעור בסוגיית ההימנעות מהרשעה של המבקשים 2, 3 ו-5, ובחומרת עונשם של כלל המבקשים, וכך בלשון סניגורם: "לאחר ששמעתי את הערות בית המשפט והתייעצתי עם מרשי, אנו חוזרים בנו מהערעור באשר להכרעת הדין ונתמקד בשאלת הרשעת המערערים [המבקשים] 2, 3 ו-5 וכן בשאלת העונש".

7. ביום 10.11.2015, ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי. בשים לב לעובדה שהמבקשים חזרו בהם מן הערעור על הכרעת הדין, ציין בית המשפט המחוזי בפסק דינו, כי "לאחר שהמערערים [המבקשים] חזרו בהם מהערעור על הכרעת הדין, כל העובדות והממצאים כפי שנקבעו בהכרעת הדין הם חלוטים, ואין להיזקק לכל טענה אשר אינה מתיישבת עם העובדות והממצאים הללו". בהמשך, דחה בית המשפט המחוזי את בקשתם להימנע מהרשעה בעניינם. אשר לערעורם של המבקשים על גובה הקנסות שהשית עליהם בית משפט השלום, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורם של המבקשים 2, 3 ו-5, אך קיבל את ערעורן של המבקשות 1 ו-4, והפחית, במידת מה, בגובה הקנסות שהוטלו עליהן (באשר למבקשת 1 - הסכום הופחת ל-230,000 ₪; ובאשר למבקשת 4 - סכום הקנס הופחת ל-130,000 ₪).

הבקשה לרשות ערעור

8. ביום 27.12.2015, הגישו המבקשים בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי. בבקשתם, טוענים המבקשים כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי יצר "עיוות דין חמור" כלפיהם, אשר מצדיק את קבלת בקשתם לרשות ערעור. לשיטתם, במסגרת ההליך בבית המשפט המחוזי, המבקשות 1 ו-4 וויתרו, אמנם, על הערעור בנוגע להרשעתן, אולם בנוגע למבקשים 2, 3 ו-5, הם "הותירו את שאלת הרשעתם לדין בערעור, לרבות כל טענות כתב הערעור בכל הנוגע למסקנה ו/או ממצא שיש בהם כדי להשפיע על שאלת הרשעתם של המערערים [המבקשים] 2, 3 ו-5". על כן, כך נטען, בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו, כי הממצאים העובדתיים שנקבעו בבית משפט השלום הינם חלוטים. לטענת המבקשים, ממצאים אלו הינם חלוטים רק לעניין המבקשות 1 ו-4, אך לא בעניינם של המבקשים 2, 3 ו-5. על בסיס קביעה שגויה זו, לשיטתם של המבקשים, נמנע בית המשפט המחוזי מלדון, לגופו של עניין, בטענות שהועלו על ידי המבקשים 2, 3 ו-5 במסגרת הערעור, ועל כן, נגרם להם עיוות דין חמור בהליך המשפטי.

9. בהקשר לבקשה להימנעות מהרשעה, טענו המבקשים, כי הוכח שייגרם להם נזק ממשי במידה שהרשעתם בעבירות המיוחסות להם, תיוותר על כנה. המבקשים 2-3 הינם מהנדסים בהכשרתם, והמבקש 5 עובד כקבלן, ולשיטתם, הרשעה פלילית עלולה

להכתיב, ברמת וודאות גבוהה, את המוניטין המקצועי שלהם, ולפגוע בעתידם התעסוקתי. בנוסף, השיגו המבקשים, במסגרת הבקשה לרשות ערעור, על קביעות עובדתיות שונות שנעשו על ידי בית משפט השלום, ובין היתר, טענו כי לא הוכח שמי הביוב הגיעו לנחל קנה וזיהמו אותו; כי דבריו של המפקח היו בבחינת אזהרה כללית, ולא התייחסו לקידוחים באופן פרטני; וכי התנהלותם באירוע הייתה סבירה, וכי לא הייתה בידם אפשרות למנוע את הפגיעה בקו הסניקה. על כן, סברו המבקשים, כי יש ליתן להם רשות לערער, לקבל את ערעורם לגופו של עניין, ולבטל את פסק דינו של בית המשפט המחוזי.

תגובת המשיבה לבקשה

10. ביום 17.1.2016, הוגשה תגובתה של המשיבה לבקשה לרשות ערעור. לטענת המשיבה, הבקשה איננה עומדת באמות המידה שנקבעו למתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי", ועל כן, יש לדחותה על הסף. המשיבה סבורה, כי משחזרו בהם המבקשים מן הערעור על הכרעת הדין, אין באפשרותם להשיג על ממצאים עובדתיים שנקבעו במסגרת הכרעת דין זו. אשר לטענותיהם של המבקשים, בנוגע לממצאי עובדה ומהימנות שקבע בית משפט השלום, ציינה המשיבה כי ערכאת ערעור, וכל שכן ערכאת ערעור "בגלגול שלישי" איננה נוהגת להתערב בממצאים מעין אלה, שקבעה הערכאה הדיונית. על כן, לטענת המשיבה, לא נפל כל פגם בקביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה ממצאיו העובדתיים של בית משפט השלום הינם חלוטים, ואינם ניתנים לערעור. לגופו של עניין, טענה המשיבה, כי אין מקום להימנע מהרשעה בעניינם של המבקשים. מעשיהם של המבקשים מצויים ברמת חומרה גבוהה, ולא הוכח כי ייגרם למבקשים נזק ממשי עקב הרשעתם. על כן, גורסת המשיבה, כי יש לדחות את בקשתם של המבקשים לרשות ערעור בעניינם.

דיון והכרעה

11. הבקשה שלפניי איננה מעלה שאלה משפטיות עקרוניות רחבת היקף, אשר חורגת מעניינם של הצדדים; ובנוסף, לא קיים חשש לעיוות דין חמור או לאי צדק מהותי אשר נגרם למבקשים, במסגרת ההליך המשפטי שהתנהל בעניינם (רע"פ 501/16 פישמן נ' מדינת ישראל (24.1.2016); רע"פ 482/16 פלוני נ' מדינת ישראל (24.1.2016); רע"פ 9038/15 סרחאן נ' מדינת ישראל (19.1.2016)). מטעם זה בלבד, יש בכדי לדחות את הבקשה.

12. בבחינת למעלה מן הצורך, אתייחס, בקצרה, לטענותיהם של המבקשים. סבורני, כי בדין קבע בית המשפט המחוזי, כי ממצאי העובדה והמהימנות שנקבעו על ידי בית משפט השלום הינם חלוטים ואינם ניתנים לערעור. משהחליטו המבקשים לחזור בהם מערעורם על הכרעת הדין, אין הם רשאים להעלות טענות אשר משיגות על הקביעות העובדתיות ששימשו בסיס להכרעת דין זו. מלכתחילה, עמדה בפני המבקשים האפשרות "לקבל את יומם" בבית המשפט המחוזי ולטעון טענות בנוגע להכרעת הדין, אולם הם וויתרו על אפשרות זו, ובנסיבות אלה אין מקום להחזיר את הגלגל לאחור. יתרה מכך, טענותיהם של המבקשים מופנות כלפי ממצאים שבעובדה, שנקבעו על ידי בית משפט השלום, וכידוע הוא שערכאת ערעור איננה נוטה להתערב בקביעות עובדתיות שנעשו על ידי הערכאה הדיונית (ע"פ 7066/13 אלמליח נ' מדינת ישראל (22.12.2015); ע"פ 7704/13 מרגולין נ' מדינת ישראל (8.12.2015); ע"פ 2470/15 פלוני נ' מדינת ישראל (25.10.2015)). ביתר שאת אמורים הדברים, שעה שמדובר בערכאת ערעור "בגלגול שלישי" (רע"פ 157/16 פלוני נ' מדינת ישראל (14.1.2016); רע"פ 117/16 מעווד נ' מדינת ישראל (11.1.2016); רע"פ 8532/15 ארביב

נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה עיריית נתניה (15.12.2015).

13. לגופו של עניין, המבקשים לא הרימו את הנטל המוטל עליהם, בכדי לשכנע כי מתקיימים התנאים להימנעות מהרשעה בעניינם. המבקשים לא הוכיחו נזק קונקרטי אשר ייגרם להם בשל הרשעתם בדין; וכן, לא הוכיחו כי סוג העבירה, בנסיבותיה, מאפשר לוותר במקרה דנן על ההרשעה, מבלי לפגוע, באופן מהותי, בשיקולי ענישה אחרים (וראו, בהקשר זה, רע"פ 8663/15 לוזנאנו נ' מדינת ישראל (22.12.2015); רע"פ 6449/15 חלואני נ' מדינת ישראל (12.10.2015); רע"פ 5860/15 פלונית נ' מדינת ישראל (7.9.2015)).

14. אין להקל ראש בחומרת מעשיהם של המבקשים, ובפגיעה הקשה שגרמו לערכי הנוף ולאיכות הסביבה. בית משפט זה עמד בעבר, על חשיבותה של השמירה על איכות הסביבה:

"האדם הוא חלק מסביבתו. הוא מקיים עם סביבתו יחסי גומלין. הוא משפיע על סביבתו והוא מושפע ממנה. הקרקע, המים, האוויר הם היסודות לקיום האנושי. במסגרתם 'מנהלים הפרט והחברה את כל מעגל חייהם' [...] הם הבסיס לקיום הפיזי. הם הבסיס לקיום הרוחני. איכות החיים נקבעת על-פי איכות הסביבה. אם לא נשמור על הסביבה, הסביבה לא תשמור עלינו. מכאן החשיבות הרבה - לכל פרט ופרט ולחברה ככלל - בשמירה על איכותה של הסביבה שבה מתנהלים חיינו" (בג"ץ 4128/02 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' ראש-ממשלת ישראל, נח (3) 503 (2004)).

15. אכן, נקבע בבית משפט זה, כי בעבירות של אחריות קפידה, דוגמת עבירות איכות הסביבה, ניתן להגמיש את התנאים הנדרשים להימנעות מהרשעה (וראו, בהקשר זה, רע"פ 3515/12 מדינת ישראל נ' שבתאי (10.9.2013)). ואולם, ההלכה, לפיה הימנעות מהרשעה בפלילים היא החריג, בעוד שהכלל הוא הרשעה, נותרה בעינה, גם בסוג כזה של עבירות. במקרה דנן על נסיבותיו החמורות, לא מצאתי כי מתקיים החריג לכלל. המבקשים זיהמו את מי נחל קנה, על אף שהוזהרו מראש מפני ביצוע קידוחים עמוקים. על כן, ובשים לב לנזק שנגרם כתוצאה ממעשיהם הבלתי זהירים של המבקשים, ולאור העובדה שלא הוכח נזק קונקרטי אשר ייגרם להם כתוצאה מן ההרשעה, אין מקום להימנע מהרשעתם.

16. על בסיס האמור לעיל, דין הבקשה להידחות.

ניתנה היום, י"ז בשבט התשע"ו (27.1.2016).

ש ו פ ט